در سایه بی‌مهری و کم‌توجهی مسئولان به آثار تاریخی رخ داد؛

ذوب شدن تدریجی یخچال میرفتاح ملایر

یخچال میرفتاح چشم‌انتظار تخصیص اعتبار

سپهرغرب، گروه گردشگری – عطیه صفی‌زاده: بالغ بر دو سال می‌شود که از زمان تخریب بنای تاریخی یخچال «میرفتاح» می‌گذرد اما تاکنون نه‌تنها این اثر مرمت نشده بلکه روزبه‌روز متحمل آسیب می‌شود که این امر نشان‌دهنده بی‌تدبیری و بی‌توجهی مسئولان استان نسبت به بناهای تاریخی است.

سراسر ایران اسلامی مملو از میراث فرهنگی و بناهای تاریخی است که از دوره‌های مختلف و از برگ‌برگ کتاب پردرد تاریخ برای ما به یادگار مانده است. حفاظت از میراث فرهنگی و بناهای تاریخی که هویت این سرزمین است، در کنار استفاده از ابزارهای نظارتی، یگانی و هوشمند، نیازمند احساس مسئولیت تک‌تک شهروندان در قبال امانت‌داری شایسته از آن‌هاست.

با توجه به اینکه در سال‌های اخیر رویکرد اجرایی کشور استقلال بودجه از نفت است و تمرکز درآمدزایی بر حوزه‌هایی مانند گردشگری تغییر کرده، این بخش برای جذب گردشگر، در گام نخست، به محافظت از آثار و بناهای تاریخی نیاز مبرم دارد که زیرساخت گردشگری محسوب می‌شود.

وجود یگان حفاظت میراث فرهنگی در این سازمان، اقدامی اولیه و مراقبتی برای حفاظت از آثار تاریخی است که ضرورت دارد با تجهیز به ابزارهای نوین و هوشمند در کنار تأمین نیروهای لازم، گام اساسی به سود مراقبت از بناهای تاریخی برداشته شود.

بر کسی پوشیده نیست که گستردگی آثار و بناهای تاریخی از نقاط شهری تا دورترین نقاط روستایی و ییلاقی در ایران، حضور فیزیکی یگان حفاظت را ناممکن می‌کند و باید رویکرد دیگری داشت.

یخچال قدیمی «میرفتاح» نمونه این ظرفیت‌های مغفول است که نه‌تنها نقشی در جذب گردشگر برای آن در نظر گرفته نشده که بی‌توجهی به آن، این بنا را دستخوش حادثه کرد. هرچند در مقایسه با آثار تاریخی کهن، مدت‌زمان زیادی از عمر این بنا نمی‌گذرد؛ با این حال در بارندگی‌های شدید ابتدای سال دچار خسارت شایان توجه شده و سقف آن فرو ریخت.

یخچال «میرفتاح» بازمانده از دوران قاجار، نمونه زیبایی از نوع خود به‌شمار می‌رود که از جنس آجر و با سقفی گنبدی در دو کیلومتری جاده ملایر- بروجرد ساخته شده است.

این یخچال دارای دو ورودی است که یکی به شکل دهلیز بوده و به ریزش و تخلیه یخ و دیگری به رفت‌وآمد مردم اختصاص داشته و با پلکانی به بخش انتهایی یخدان و محل برداشت یخ منتهی می‌شود. در بخش بیرونی و داخلی یخدان دو ردیف خشت به کار رفته که نقش عایق را داشته و تابستان‌ها مانع از نفوذ گرما و ذوب شدن یخ‌ها می‌شده است.

هرچند میراث فرهنگی، ابتدای امسال وعده بازسازی و مرمت این اثر تاریخی را داد، اما هنوز با گذشته دو سال این بنا مرمت نشده است.

در همین راستا با رئیس میراث فرهنگی ملایر، مدیر بحران استانداری همدان و همچنین یکی از کارشناسان به گفت‌وگو نشسته که نتیجه را باهم می‌خوانیم:

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ملایر گفت: بنای تاریخی «یخدان میرفتاح» که فروردین سال ۹۸ بر اثر ریزش برف و باران سنگین تخریب شد، در حال مرمت و بازسازی بوده و تکمیل هرچه سریع‌تر این بنا نیازمند تخصیص اعتبارات است.

ابراهیم جلیلی با بیان اینکه یخدان میرفتاح دارای چند قسمت است، اظهار کرد: در سال‌های ۸۰ و ۸۲ در چندین مرحله بازسازی و مرمت و تقریباً آماده راه‌اندازی شده بود که گنبد آن در بارندگی‌های فروردین ۹۸ فرو ریخت.

وی افزود: یخدان این اثر تاریخی که با بیش از ۶ متر در عمق زمین قرار گرفته، به‌طور کامل سالم است و دیواره بین یخدان و گنبد نیز بر اثر ریزش برف و باران آسیبی ندیده‌اند.

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ملایر با بیان اینکه در این اتفاق گنبد سایه‌انداز این اثر برای جلوگیری از تابش مستقیم آفتاب به یخ داخل یخدان فرو ریخت، مطرح کرد: حوزه‌های آب و دیوار سایه‌انداز که در حال حاضر اثری از آن‌ها نیست، فرو ریخته و قابل احیا و بازسازی است.

جلیلی با بیان اینکه به‌سرعت پس از فروریختن گنبد یخدان میرفتاح، اقدامات حفاظت اضطراری و جلوگیری از احتمال خسارت انسانی و استقرار نیروی حفاظتی صورت گرفت افزود: در نخستین اقدام حصارکشی بنا به طول ۱۳۰ متر و ۱۳۰ میلیون تومان اعتبار انجام شد.

وی ادامه داد: تهیه فتوگرامتری (مستندنگاری وضع موجود) بنا و ثبت داشته‌های اثر، با اعتباری حدود ۱۰ میلیون تومان انجام، مصالح مورد نیاز با هزینه ۴۰ میلیون تومان خریداری و طرح آسیب‌شناسی و ایجاد نگهبانی تهیه شد.

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ملایر افزود: این اقدامات در حالی انجام شد که از محل اعتبارات مدیریت بحران، اعتباری برای مرمت این بنا تخصیص پیدا نکرد.

جلیلی گفت: با پیگیری مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان همدان، توسط فرماندار ویژه ملایر از محل استانی و ردیف متوازن، ۶۰۰ میلیون تومان اعتبار برای یخدان میرفتاح مصوب شد که ۲۱۰ میلیون تومان آن تخصیص یافت.

وی ادامه داد: از محل این اعتبار تاکنون اقداماتی همچون آواربرداری، تخریب و جداسازی الحاقات، تخریب پایه‌های فرسوده، استحکام‌بخشی پایه‌های بیرونی بنا، مقاوم‌سازی پیِ اثر، خرید مصالح چوبی، ساخت قالب، تخلیه و حمل آوار به بیرون از محوطه انجام شد که هزینه‌کرد آن حدود ۳۱۰ میلیون تومان است.

رئیس اداره میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری ملایر بیان کرد: برای طرح مرمت یخدان میرفتاح نیز اعتباری حدود ۵۰ میلیون تومان از محل اعتبارات ملی اختصاص یافت.

جلیلی با بیان اینکه تمام تلاش میراث فرهنگی مرمت اصولی این اثر تاریخی به‌عنوان یکی از مطالبات مهم مردمی است تأکید کرد: با وجود پیگیری مدیرکل میراث فرهنگی استان، فرماندار ویژه ملایر و نمایندگان مجلس، هیچ‌گونه اعتباری از محل اعتبارات مدیریت بحران، از محل استانی و اعتبارات ملی برای مرمت این بنای تاریخی تخصیص پیدا نکرده و نوسانات اقتصادی و تأخیر در تخصیص اعتبارات، از عوامل تأخیر در اتمام مرمت یخدان میرفتاح است.

وی با بیان اینکه تاکنون برای مرمت این بنا حدود ۵۰۰ میلیون تومان هزینه شده است، گفت: متأسفانه به علت تأخیر در تأمین اعتبار، هزینه‌های مرمت نیز اضافه شد، در ابتدا انتظار داشتیم با همان اعتبار گنبد بنا را بزنیم اما وقتی مشاهده شد دیواره‌های ساقه بنا یا دیواره‌های نگهدارنده گنبد به‌مرور زمان از بین رفته، نظرمان تغییر کرد و مقرر شد استحکام‌بخشی انجام گیرد و به‌صورت اصولی مرمت و بازسازی شود.

این مسئول با بیان اینکه با مساعدت استانداری همدان قرار شد اعتباری به یخدان میرفتاح تزریق شود تا مرمت مطابق طرح انجام گیرد، خاطرنشان کرد: از مسئولان استانی انتظار داریم نه‌تنها در مرمت یخدان میرفتاح بلکه در مورد سایر بناهای شهرستان نیز مساعدت کنند.

جلیلی ادامه داد: آثاری در شهرستان ملایر وجود دارد که نیاز به مرمت دارند و کمک‌های مردمی و سمن‌ها می‌توانند یاری‌رسان باشند و مثل سایر قسمت‌ها که خیرین بهداشت و سلامت، مدرسه‌ساز، ابنیه مذهبی وجود دارد، برای مرمت هم همیاری کنند چراکه اعتبار این بخش کفاف مرمت و نگهداری بناها را نمی‌دهد.

وی افزود: در سال ۹۸ مصالح مورد نیاز برای مرمت خریداری و مقرر شد برای بازسازی بنا از محل اعتبارات مدیریت بحران اعتباری تخصیص یابد که در آن سال حدود ۶۰۰ میلیون برآورد شد اما هیچ اعتباری به بنا اختصاص پیدا نکرد.

وی مطرح کرد: با پیگیری فرماندار ملایر و مدیرکل میراث فرهنگی استان از محل وضعیت متوازن استانی ۳۰۰ میلیون اعتبار کسب و ۲۱۰ میلیون تومان تخصیص یافت و طبق قرارداد با پیمانکار کار آواربرداری مجموعه، جداسازی الحاقات استحکام‌بخشی اطراف بنا، تخلیه آوار اطراف محوطه یخدان، خرید مصالح چوبی و کلاف چوبی و بستن آن انجام و هم‌اکنون دیوارهای دور و ساقه بازسازی شد.

مدیر کل بحران استانداری همدان با بیان اینکه محافظت آثار تاریخی از بلاهای طبیعی بر عهده سازمان میراث فرهنگی است، مطرح کرد: در این راستا ستاد مدیریت بحران استان تاکنون مطالعاتی در خصوص پهنه‌بندی زلزله و سیل انجام داده و نتیجه آن را به میراث فرهنگی تقدیم کرده است.

علیمردان طالبی با بیان اینکه این مطالعات انجام شده توسط یک شرکت ایرانی و فرانسوی انجام شده است، خاطرنشان کرد: این مطالعات تحت عنوان پهنه‌بندی خطر زلزله در استان همدان انجام شده که بخشی از این مطالعات مربوط به آثار تاریخی و ساختمان‌های میراث فرهنگی است.

وی افزود: در این مطالعه احتمال میزان خسارت و آسیب‌های بناهای تاریخی و ساختمان‌های مربوط به میراث فرهنگی مشخص شده است.

مدیر کل بحران استانداری همدان گفت: شهرداری و میراث فرهنگی می‌توانند از این مطالعات استفاده و بر اساس اولویت‌بندی خود اقدام به بازسازی و یا نوسازی بناهای خود کنند.

طالبی اظهار کرد: حفظ، حراست و نگهداری آثار و بناهای تاریخی به عهده میراث فرهنگی است.

یک فعال گردشگری با بیان اینکه وظیفه اصلی میراث فرهنگی و گردشگری توجه به آثار تاریخی است، عنوان کرد: حفظ، حراست و نگهداری بناهای تاریخی به عهده میراث فرهنگی است در واقع باید به‌صورت دوره‌ای از این اماکن دیدن کرده و درصورتی‌که بازسازی و یا نوسازی نیاز داشت اقدامات مربوطه را انجام دهد.

مریم نیک‌سیرت با بیان اینکه در حال حاضر بسیاری از آثار تاریخی نیاز به بازسازی دارند، گفت: در این راستا نیاز به مطالعات و پژوهش‌هایی داریم که آسیب‌های این بناها را در قبال بلایای طبیعی به حداقل میزان ممکن کاهش دهیم.

وی با بیان اینکه بناهای تاریخی علاوه بر اینکه نشان‌دهنده فرهنگ هر مملکت است، جزو دارایی و ثروت کشور هم محسوب اظهار کرد: متأسفانه در چند سال اخیر به دلیل بی‌توجهی تعداد زیادی از بناها و آثارهای اخیر به دلیل بلاهای طبیعی همچون زلزله، آتش‌سوزی، سیل و غیره از بین رفته‌اند.

این کارشناس گردشگری با بیان اینکه با توجه به گستردگی و تعداد بناهای تاریخی نیازمند به حفاظت در این استان، باید گفت حفاظت کامل امکان‌پذیر نیست، یادآور شد: تعداد نیروی حفاظت فیزیکی برای تعداد قابل توجه بناهای تاریخی فراهم نیست و هرچه در این زمینه امکانات فراهم شود، به‌اندازه فرهنگ‌سازی کارساز نیست.

نیک‌سیرت با بیان اینکه همه مردم باید مدعی حفاظت از بناهای تاریخی باشند، اگر به بنایی آسیب برسد، همه باید مانند مجروح به یاری آن بشتابند، اذعان کرد: این مسئله باید جا بیفتد که هویت تاریخی بناها متعلق به عموم مردم و همه نسل‌هاست.

وی با بیان اینکه بازسازی و حراست از بناهای تاریخی سبب می‌شود زمانی که گردشگران از این مناطق بازدید می‌کنند احساس بهتری داشته باشند، اذعان کرد: این امر سبب جذب گردشگر شده که تأثیر شگرفی بر اقتصاد شهر و کشور دارد.

این کارشناس گردشگری با بیان اینکه بیشتر کشورهای گردشگرپذیر قدر آثار تاریخی خود را می‌دانند و از آن حراست می‌کنند، عنوان کرد: به‌عنوان‌مثال در کشور ترکیه حتی از سنگی که قدمت دارد هم حفاظت می‌کنند و در واقع تمام مردم حفاظت از این سنگ را وظیفه خود می‌دانند و تمام تلاش خود را می‌کنند که آثر آسیب نبینند.

حال با توجه به آنچه گفته شد آثار و بناهای تاریخی یکی از ارزشمندترین دارایی‌های یک کشور محسوب می‌شود که باید از آن رسیدگی و حفاظت شود. یخچال میرفتاح بالغ بر دو سال است که تخریب شده اما تاکنون نه‌تنها اعتباری برای بازسازی تخصیص داده نشده بلکه در گیر و داد بی‌توجهی‌ها روزبه‌روز مخرب‌تر می‌شود.

حوادث طبیعی همواره تهدیدکننده سلامت و جان انسان‌ها بوده‌اند و در طول تاریخ هر از چند گاهی حادثه‌ای طبیعی، شهری را به نابودی کشانده است، بشر همواره در پی راه‌حل‌هایی بوده تا بتواند نسل خویش را از گزند حوادث نجات دهد و در طول عمر خویش در کره خاکی به توفیقات بزرگی در این رابطه دست یافته است. در حال حاضر که دانش بشری بسیار بارور شده و رشدی تصاعدی را می‌پیماید، انسان نه‌تنها نیاز دارد که وضع حال و آینده خویش را از بلایا محفوظ دارد که چون خاستگاه خویش را از گذشته می‌داند، نیاز به شناخت فرهنگ دیرین خویش برای حفظ پیوستگی با ریشه‌اش دارد. بنابراین به این ضرورت می‌رسد که هرچه بیشتر به کشف گذشته پرداخته، هرگونه آثار به‌جای مانده از گذشته را با چنگ و دندان از بلایا محفوظ دارد. در این میان حفاظت از بافت‌های تاریخی در مقابل حوادث طبیعی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

بازدید وزیر گردشگری و آثار باستانی عراق از موزه ملی ایران

سپهرغرب، گروه گردشگری: وزیر فرهنگ، گردشگری و آثار باستانی عراق از موزه ملی ایران بازدید کرد.

حسن ناظم؛ وزیر فرهنگ، گردشگری و آثار باستانی عراق با همراهی محمدعلی کیانی مدیرکل همکاری‌های فرهنگی و امور ایرانیان خارج از کشور از موزه ملی ایران بازدید کرده و مورد استقبال جبرئیل نوکنده؛ رئیس کل موزه ملی ایران قرار گرفتند.

این دیدار از بخش تاریخی موزه ایران باستان آغاز شد و توضیحات ارائه‌شده توسط فیروزه سپیدنامه مدیر این موزه مورد توجه مهمانان قرار گرفت.

جلوه‌های مشترک فرهنگی دو کشور صاحب پیشینه کهن ایران و عراق در موزه ایران باستان ازجمله آثار تاریخی و فرهنگی به جای مانده از دوران هخامنشیان، توجه وزیر فرهنگ، گردشگری و آثار باستانی عراق را در پی داشت.

حسن ناظم در پایان بازدید از موزه ملی ایران در محل نمایشگاه «لمس تاریخ» ویژه نابینایان حاضر شد و با لمس نمونه‌های ساخته شده از آثار تاریخی و فرهنگی، این نمایشگاه ویژه را بسیار تحسین‌برانگیز خواند.

در ادامه موزه باستان‌شناسی و هنر دوران اسلامی ایران با حضور کرم میرزایی؛ رئیس این موزه، میزبان هیئت عراقی بود و در این بخش نیز نسخه‌های قرآنی مورد توجه حسن ناظم قرار گرفت.

در پایان این بازدید، رئیس کل موزه ملی ایران، مجموعه‌ای از انتشارات موزه ملی را به رسم یادبود به وزیر فرهنگ، گردشگری و آثار باستانی عراق اهدا کرد.